

יהדות

דינים

לבתי ספר בחינוך החרדי

הוראות

א. משך הבחינה: שעותיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון	–	(8×10)	–	80	נקודות
פרק שני	–	(20×1)	–	20	נקודות
סך הכול	–			100	נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – הלכה למעשה (80 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 1–3, ועל שמונה מן השאלות 4–14.
בשאלות שבחרתם, ענו על כל הסעיפים (לכל שאלה – 8 נקודות).

ענו על שתיים מן השאלות 1–3.

1. תפילות שבת

- א. אדם שמתפלל בשבת תפילת עמידה, ובמהלך תפילתו הוא שם לב שאמר את המילים "אתה חונן לאדם דעת" מתפילת עמידה של חול – כתבו כיצד עליו לנהוג ומדוע עליו לנהוג כך. התייחסו בתשובתכם לארבע תפילות השבת. (3 נקודות)
- ב. אדם שטעה ובמקום להתפלל את תפילת העמידה של מוסף, התפלל תפילת עמידה אחרת של שבת –
- (1) כיצד עליו לנהוג אם עדיין לא חתם "מקדש השבת"?
 - (2) כיצד עליו לנהוג אם כבר חתם "מקדש השבת"? התייחסו בתשובתכם לשתי אפשרויות. (5 נקודות)

2. הלכות מוקצה

- א. (1) הסבירו מהו "מוקצה מחמת גופו", וכתבו דוגמה אחת לסוג זה של מוקצה.
(2) באיזה מקרה מותר לטלטל "מוקצה מחמת גופו" אפילו בלא שינוי? (3 נקודות)
- ב. הסבירו מהו איסור "נולד", וכתבו דוגמה לאיסור זה. (2 נקודות)
- ג. בגדים שכובסו והיו רטובים בכניסת שבת, אך התייבשו במהלכה – יש הסוברים שבקיץ דינם שונה מבחורף. הסבירו את הדעה של הסוברים כך. (3 נקודות)

3. דיני חול המועד

- א. הסבירו מהי "מלאכת דבר האבד" ובאיזה תנאי מותר לעשותה בחול המועד. (2 נקודות)
- ב. מלאכה שאינה "מלאכת דבר האבד" – כתבו באיזה מקרה מותר ליהודי לעשותה בחול המועד, ובאיזה מקרה מותר לעשותה בחול המועד "אפילו על ידי ישראל בשכר". (3 נקודות)
- ג. (1) האם מותר בחול המועד להעניק טיפול רפואי לבהמה?
(2) באיזה אופן מותר לאדם לקצוץ ענפי אילן בחול המועד כדי להאכיל את בהמתו? (2 נקודות)
- ד. מי רשאי לגלח את זקנו בחול המועד? (נקודה אחת)

ענו על שמונה מן השאלות 4-14.

4. הלכות נטילת ידיים שחרית

- א. אדם "הניעור כל הלילה" – כתבו כיצד עליו לנהוג לעניין נטילת ידיים של שחרית. (2 נקודות)
- ב. אילו שני איברים צריך לרחוץ לקראת תפילת שחרית (מלבד נטילת ידיים)? הסבירו מדוע. (3 נקודות)
- ג. כתבו מדוע אסור ליהנות ממים שנטלו בהם ידיים וכיצד יש לנהוג בהם. (3 נקודות)

5. הלכות ברוך הוא וברוך שמו ואמן

- א. כתבו את שתי המשמעויות של המילה "אמן". (2 נקודות)
- ב. מהי "אמן חטופה", ומהי "אמן יתומה"? (2 נקודות)
- ג. אדם שסיים לברך ברכה אחת, ובאותו הזמן סיים שליח הציבור לברך ברכה אחרת – כיצד עליו לנהוג לעניין עניית אמן? (נקודה אחת)
- ד. (1) יש ברכות שאם אדם סיים לברך אותן באותו זמן ששליח הציבור סיים לברך אותן, עליו לענות אמן. כתבו שתיים מן הברכות האלה.
- (2) הסבירו מדוע עונים אמן על ברכות אלה. (3 נקודות)

6. הלכות קריאת שמע

- א. (1) עד מתי זמנה של קריאת שמע לכתחילה?
- (2) עד מתי זמנה של קריאת שמע בדיעבד?
- (3) אדם שלא קרא קריאת שמע, וכבר עבר זמן קריאתה בדיעבד – כיצד עליו לנהוג? (3 נקודות)
- ב. (1) מה צריך אדם לכוון לפני שהוא מתחיל לקרוא קריאת שמע?
- (2) מה צריך אדם לכוון כשהוא קורא את הפסוק "שמע ישראל..."?
- (3) מה צריך אדם לכוון כשהוא קורא את פרשת "ויאמר" (פרשת ציצית)? (3 נקודות)
- ג. כתבו אם מותר לקרוא קריאת שמע בכל אחד מן המצבים האלה:
 - (1) עמידה
 - (2) ישיבה
 - (3) שכיבה
 (2 נקודות)

7. הלכות נטילת ידיים לסעודה

- א. "הרוצה לאכול פת... צריך ליטול ידיו מקודם".
 - (1) כתבו על איזו כמות של פת צריך ליטול ידיים בברכה.
 - (2) כתבו על איזו כמות של פת צריך ליטול ידיים בלא ברכה. (2 נקודות)
- ב. כתבו שני מקרים שבהם אדם צריך ליטול שוב את ידיו במהלך סעודתו. (3 נקודות)
- ג. כתבו שני מקרים שבנוגע אליהם נפסק ש"יכרוך ידיו במפה... ויאכל כף". (3 נקודות)

8. הלכות ברכות לדברים שאוכלים ושותים בתוך הסעודה

א. אדם שבירך "המוציא" בתחילת סעודתו – כתבו אם במהלך סעודתו עליו לברך על כל אחד מן המאכלים והמשקאות שלפניכם. נמקו את תשובותיכם.

(1) לביבות

(2) יין

(3) זיתים

(4) מיץ תפוזים טבעי

(5 נקודות)

ב. אדם שבירך "המוציא" בתחילת סעודתו – כתבו באיזה מקרה עליו לברך במהלך סעודתו על כל אחד מן המאכלים שלפניכם ובאיזה מקרה אין צריך לברך עליהם.

(1) מאפה ממולא פירות

(2) פירות חיים (שאינם מבושלים)

(3 נקודות)

9. דיני טעות בברכות

א. כתבו מהו הדין בכל אחד מן המקרים שלפניכם.

(1) אדם בירך "מיני מזונות" על לחם.

(2) אדם בירך "המוציא" על פת הבאה בכיסנין.

(3) אדם בירך "המוציא" על תבשיל מחמשת מיני דגן.

(3 נקודות)

ב. כתבו מהו הדין בכל אחד מן המקרים שלפניכם, ונמקו את תשובותיכם.

(1) אדם בירך "בורא פרי האדמה" על פרי העץ.

(2) אדם שאכל ענבים, ובברכת מעין שלוש בירך "על הגפן".

(3 נקודות)

ג. אדם שהיה סבור שבכוס שבידו יש יין, החל לברך "ברוך אתה... מלך העולם", ולפני שאמר את המילים "בורא פרי הגפן"

הבחין שבכוס יש מים וחתם במילים "שהכול נהיה בדברו" – האם עליו לברך שוב? נמקו את תשובתכם.

(2 נקודות)

10. הלכות טבילת כלים

- א. מדוע יש להטביל כלים? (נקודה אחת)
- ב. באיזה מקרה יש להטביל כלי עץ שנקנו מגוי, ובאיזה מקרה יש להטביל כלי חרס שנקנו מגוי? (2 נקודות)
- ג. אדם ששכר כלי מאכל שלא הוטבלו – האם עליו להטבילם? התייחסו בתשובתכם לשתי אפשרויות. (2 נקודות)
- ד. יש כלי מתכת וכלי זכוכית שחייבים בטבילה ויש שפטורים מטבילה.
- בנוגע לכל אחד מן הכלים שלפניכם כתבו אם הוא חייב בטבילה, ונמקו את תשובתכם.
- (1) צלחת מזכוכית
- (2) שיפודי מתכת לצליית בשר
- (3) חצובת ברזל לכיריים
- (3 נקודות)

11. הלכות מאכלות אסורות

- א. (1) האם מותר לאכול בארוחה חלבית מכיכר לחם שאכלו ממנה בארוחה בשרית?
- (2) אדם לש עיסת בצק בחלב ואפה ממנה פת – האם מותר לאכול מן הפת הזאת? התייחסו בתשובתכם לשתי אפשרויות.
- (3) תבשיל פרווה התבשל בסיר בשרי שלא נוקה ביסודיות. האם מייד לאחר אכילת התבשיל מותר לאכול מאכלי חלב? (5 נקודות)
- ב. "מי שאין מכירין אותו שהוא מוחזק בכשרות" –
- (1) האם מותר לקנות בחנותו מוצרי מזון "שיש לחוש בהם לאיסור"?
- (2) האם מותר להתארח בביתו לסעודה? התייחסו בתשובתכם לשתי אפשרויות. (3 נקודות)

12. הלכות גנבה וגזלה

- א. (1) הסבירו מדוע אסור לקנות מגנב חפץ גנוב.
- (2) האם יש הבדל בעניין זה בין גנב יהודי ובין גנב גוי? נמקו את תשובתכם.
- (3) מה הם שני התנאים שבהם מותר לקנות מגנב חפץ גנוב? (5 נקודות)
- ב. (1) כתבו שני מקרים שבהם הגנב אינו מחויב להחזיר את החפץ שגנב, אלא יכול להחזיר את שוויו הכספי.
- (2) במקרים אלה, אם בינתיים השתנה מחיר החפץ – לפי מה קובעים את סכום הכסף שעל הגנב להחזיר? (3 נקודות)

13. הלכות נזקי הגוף

- א. מניין למדו חז"ל ש"כל המרים יד על חברו להכותו, אף על פי שלא הכהו נקרא רשע"? (2 נקודות)
- ב. כיצד היו נוהגים באדם שהכה אדם אחר שלא כדין? (2 נקודות)
- ג. מה דינו של המבעית (מבהיל) את חברו? (2 נקודות)
- ד. (1) כתבו דוגמה אחת לפעולה שאסור לאדם לעשותה בביתו כי היא עלולה להזיק לשכנו.
(2) באיזה מקרה מותר לאדם לעשות ברשות הרבים פעולה שעלולה להזיק לאחרים?
(2 נקודות)

14. הלכות כיבוד אב ואם

- א. "צריך ליהרר מאוד בכבוד אביו ואימו ובמוראם".
(1) "איזהו כיבוד"? כתבו שתי דוגמאות.
(2) "איזהו מורא"? כתבו שתי דוגמאות.
(3) כיצד ינהג "מי שהוא רוצה באמת לכבד את אביו ואת אימו"? נמקו את תשובתכם.
(5 נקודות)
- ב. מה צריך להיות היחס של הגר כלפי אביו הגוי? התייחסו בתשובתכם לדרך שבה עליו לנהוג כלפיו ולדברים שנאסר עליו לעשות. (2 נקודות)
- ג. באיזה מקרה אישה נשואה חייבת בכיבוד אביה ואימה? (נקודה אחת)

פרק שני – מושגים בהלכה (20 נקודות)

ענו על שאלה 15.

15. לפניכם שבעה מושגים.

הסבירו בקצרה חמישה מן המושגים. לכל מושג שהסברתם, כתבו הלכה אחת הקשורה אליו (לכל מושג – 4 נקודות).

- א. מצוות אנשים מלומדה
- ב. ברכות התורה
- ג. מנחה גדולה
- ד. אבק גזל
- ה. מים אחרונים
- ו. רכיל
- ז. גנבת דעת

בהצלחה!